

TIỀM NĂNG TRONG VIỆC PHÁT TRIỂN MỘT SỐ LOẠI HÌNH DU LỊCH CÙNG VỚI NGƯỜI LÍNH VÀ CHIẾN TRANH VIỆT NAM HIỆN NAY TẠI TỈNH QUẢNG TRỊ

TS. Đoàn Khánh Hưng

Trường Du lịch, Đại học Huế

 Hoàng Thị Tường Linh

Nguyễn Thị Trang

Trường Đại học Sư phạm - đại học Huế

Du lịch không chỉ là nghỉ dưỡng, tận hưởng cảnh đẹp thiên nhiên, tham quan, và tới các khu vui chơi... mà đôi khi du khách đi du lịch còn là mong muốn được trải nghiệm quá khứ chân thực của điểm đến. Trong đó quá khứ của điểm đến có thể là những câu chuyện, những sự kiện, những quá trình lịch sử... gắn bó với điểm đến đó. Đặc biệt là những điểm đến có lịch sử hào hùng, sống động... thì càng thu hút được nhiều du khách. Tuy nhiên, lịch sử của một điểm đến gắn với nhiều yếu tố, đặc điểm, đặc trưng khác nhau. Trong các yếu tố lịch sử đó, chiến tranh được xem là những sự kiện, câu chuyện có khả năng thu hút được nhiều khách du lịch. Đây cũng là nguồn tài nguyên du lịch dồi dào và vô cùng quý giá của Việt Nam.

Cụ thể hơn, hiện nay, chiến tranh đã lùi xa, những vết thương được hàn gắn, song trên khắp Việt Nam, vẫn còn đó nhiều dấu tích, di tích lịch sử, điểm đến lưu giữ ký ức khó phai về những năm tháng lịch sử hào hùng chiến đấu giành độc lập, tự do, thống nhất đất nước. Đây không chỉ là những “địa chỉ đỏ” giáo dục thế

hệ hôm nay về lòng yêu nước, truyền thống anh hùng bất khuất của cha ông, mà còn là nguồn tài nguyên vô giá để phát triển du lịch gắn với lịch sử chiến tranh, từ đó góp phần thu hút đông đảo khách du lịch trong nước và quốc tế.

Du lịch gắn với người lính, lịch sử chiến tranh, hay còn gọi là du lịch ký ức chiến tranh, có thể hiểu đơn giản là loại hình tham quan, nghiên cứu, trải nghiệm những dấu tích gắn liền các cuộc chiến trong lịch sử như chiến trường, nghĩa trang, nhà tù, bảo tàng hiện vật chiến tranh với máy bay, tên lửa, súng, đạn, sơ đồ tác chiến, chỉ thị chiến đấu, những bức thư, bài thơ, bài hát hay với những nhân chứng lịch sử của chiến tranh đó chính là các người lính, người bộ đội cụ Hồ... Trên thế giới, du lịch gắn với người lính, lịch sử, chiến tranh được coi là cấu phần quan trọng của loại hình du lịch ngược về quá khứ để tham quan và trải nghiệm.

Tuy nhiên, thực tế hiện nay cho thấy rằng du lịch gắn với người lính, lịch sử, chiến tranh ở Việt Nam nhìn chung vẫn chưa phát triển tương xứng tiềm năng. Du lịch gắn với người lính, lịch sử, chiến tranh ở nước ta hầu như mới chỉ được đầu tư phát triển như một loại hình phục vụ mục đích tham quan, học tập, giáo dục truyền thống cách mạng... Nhiều di tích gắn với lịch sử, chiến tranh cũng như người lính chỉ mới dừng ở mức khai thác sơ khai, thiếu những giải pháp không gian ấn tượng, mang tính dẫn dắt để di tích, di sản có thể kể chuyện một cách chân thực, sống động nhất nhằm phục vụ và thu hút khách du lịch cũng như nâng cao khả năng cạnh tranh và thương hiệu của điểm đến.

Từ những nhận định trên, chúng ta có thể thấy rằng giá trị của các điểm di tích chiến tranh hoặc những tài nguyên du lịch gắn với người lính biểu hiện ở nhiều khía cạnh vật chất và tinh thần rất đa dạng ở Việt Nam. Tuy nhiên, thông tin lịch sử về các di tích, điểm đến thường chỉ được chuyển tải đến du khách qua tiếp cận hình ảnh, tư liệu, lời giới thiệu của hướng dẫn viên trong quá trình tham quan nên còn khá đơn điệu, một chiều. Đó là chưa kể, đội ngũ hướng dẫn viên, thuyết minh viên tại nhiều điểm di tích còn chưa được đào tạo chuyên nghiệp về kỹ năng thuyết trình và ngoại ngữ, dẫn đến làm giảm sức hấp dẫn của điểm đến đó đi. Vì vậy, cần có những đánh giá một cách toàn diện về tiềm năng phát triển các loại hình du lịch gắn với người lính và chiến tranh Việt Nam ở Việt Nam nói chung và ở tỉnh Quảng Trị nói riêng trong bối cảnh hiện nay. Bài tham luận này mong muốn góp phần có những đánh giá và đề xuất đối với việc phát triển các loại hình du lịch gắn với người lính và chiến tranh Việt Nam hiện nay

để góp phần thu hút khách du lịch, phát triển điểm đến cũng như giáo dục được lịch sử, tinh thần bất khuất của các thế hệ cha ông **đến** với các thế hệ sau.

1. Tài nguyên du lịch gắn với người lính và chiến tranh tại Việt Nam hiện nay

Tại Việt Nam, hoạt động du lịch gắn với lịch sử, người lính và chiến tranh Việt Nam đã sớm được các địa phương, điểm đến triển khai từ vài thập niên trở lại đây. Không chỉ thu hút những cựu chiến binh trong nước, ngoài nước cùng thân nhân tham gia để hoài niệm, ôn lại kỷ niệm chiến trường xưa, tri ân những đồng đội đã hy sinh vì đất nước, du lịch lịch sử - chiến tranh còn đang hấp dẫn nhiều người trẻ tới tham quan, trải nghiệm, suy ngẫm về lịch sử để từ đó được tiếp thêm niềm tự hào và tinh thần dân tộc.

Có thể kể tới những điểm đến, những di tích lịch sử có các hoạt động du lịch gắn với lịch sử, người lính và chiến tranh Việt Nam tiêu biểu như:

- Nhà tù Hỏa Lò, Gò Đống Đa... tại thành phố Hà Nội;
- Khu di tích lịch sử Pác Bó... tại tỉnh Cao Bằng;
- Vùng đất “lửa” Điện Biên, khu du tích Điện Biên Phủ... tại tỉnh **Điện Biên**
- Thành cổ Quảng Trị, sông Bến Hải, cầu Hiền Lương, địa đạo Vịnh Mốc, nghĩa trang quốc gia Trường Sơn và nghĩa trang quốc gia Đường 9... tại tỉnh Quảng Trị;
- Hang Tám Cô, khu mộ Đại tướng Võ Nguyên Giáp... tại tỉnh Quảng Bình;
- Nghĩa trang Hàng Dương, nhà tù Côn Đảo... tại tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu;
- Nhà tù Phú Quốc... tại tỉnh Kiên Giang;
- Địa đạo Củ Chi, Bến Nhà Rồng, Rừng Sác Cần Giờ, Bảo tàng Chứng tích chiến tranh... tại Thành phố Hồ Chí Minh;...

Bên cạnh đó, còn rất nhiều các chứng nhân chiến tranh là các người lính, bộ đội cụ Hồ sinh sống trên mọi nẻo đường của đất nước. Đây là nguồn tài nguyên vô cùng quý giá. Do đó, chúng ta có thể thấy rằng tài nguyên du lịch gắn với lịch sử, người lính và chiến tranh Việt Nam rất đa dạng các loại hình cũng như có vị trí trải dài khắp lãnh thổ Việt Nam. Điều này góp phần không nhỏ đối với việc phát triển du lịch gắn với các tài nguyên du lịch này hiện nay.

Hiện nay, một số các địa phương đã có những tour chuyên đề đặc sắc được xây dựng gắn với hoạt động du lịch gắn với lịch sử, người lính và chiến tranh Việt Nam,

từ đó có thể mời gọi đông đảo du khách trong nước và quốc tế tới trải nghiệm, như tour “Đêm thiêng liêng” khám phá di tích Nhà tù Hỏa Lò về đêm; hay tour “Theo dấu chân biệt động Sài Gòn” đưa du khách đến những địa điểm gắn liền hoạt động của mạng lưới biệt động trong thời kỳ kháng chiến chống Mỹ... đặc biệt, tỉnh Quảng Trị với thế mạnh sở hữu hàng trăm di tích lịch sử cách mạng đã trở thành một trong những địa phương tiên phong phát triển thương hiệu du lịch “Ký ức chiến tranh - khát vọng hòa bình”, đẩy mạnh khai thác các tour du lịch vùng phi quân sự (DMZ), các tour du lịch hoài niệm về chiến trường xưa... từ đó thúc đẩy hoạt động du lịch.

Tuy nhiên, từ thực tiễn cho thấy **rằng** nguồn tài nguyên để phát triển loại hình du lịch này tại nước ta rất dồi dào, nhưng không được quan tâm đầu tư đúng mức nên chưa thể khai thác hết giá trị. Các số liệu thống kê cho thấy rằng doanh thu từ các điểm di tích còn thấp, chi phí bảo tồn tôn tạo chủ yếu trông vào ngân sách nhà nước, cho nên hiệu quả hạn chế. Cơ sở vật chất tại nhiều điểm di tích còn sơ sài, thiếu các dịch vụ hỗ trợ như lưu trú, trải nghiệm, ẩm thực... Các đoàn khách hầu như chỉ có thể tới điểm đến tham quan, mua đồ lưu niệm, sau đó phải di chuyển tới địa điểm khác để ăn uống và lưu trú.

2. Thực trạng phát triển các hoạt động du lịch gắn với người lính và chiến tranh Việt Nam ở tỉnh Quảng Trị hiện nay

Trong những năm gần đây, hành trình về nguồn, thăm lại chiến trường xưa tại các địa phương có di tích lịch sử, chiến tranh luôn được các hãng lữ hành chú trọng, lồng ghép trong các chương trình tour phổ thông phục vụ du khách Việt và quốc tế.

Về tài nguyên du lịch, Tỉnh Quảng Trị là một trong số các địa phương có tài nguyên du lịch rất phong phú, đa dạng (bao gồm cả tài nguyên du lịch tự nhiên và nhân văn) với bờ biển dài 75km, cảng Cửa Việt, đảo Cồn Cỏ, cửa khẩu quốc tế Lao Bảo, đường sắt xuyên Việt, nơi giao tiếp của quốc lộ 1A - quốc lộ 9 - đường xuyên Á nối liền Việt Nam ào và các nước khác trong khu vực. Hệ thống di tích lịch sử cách mạng, DMZ của Quảng Trị dày đặc, liên hoàn, trải dài từ Cửa Tùng, Cửa Việt lên Cồn Tiên, Dốc Miếu, qua Tân Lâm để đến với Khe Sanh, Tà Cơn, Làng Vây, Lao Bảo... Ngoài ra, văn hóa tinh thần của Quảng Trị có những nét đặc trưng mang bản sắc văn hóa miền Trung và văn hóa các dân tộc Pacô, Vân Kiều. Ngoài ra, thiên nhiên đã ban tặng cho Quảng Trị nhiều bãi biển đẹp như Cửa

Tùng, Cửa Việt, Mỹ Thủy... Đây là những tiền đề rất thuận lợi để Quảng Trị phát triển du lịch nói chung cũng như du lịch lịch sử, chiến tranh nói riêng. Trong những năm gần đây, với việc xác định Du lịch là một trong những ngành kinh tế quan trọng trong cơ cấu kinh tế của tỉnh nên việc khai thác tuyến du lịch lịch sử, chiến tranh của Quảng Trị đã có những kết quả nhất định.

Để bảo đảm cho việc phát triển du lịch, tỉnh Quảng trị đã đầu tư nâng cấp một số cơ sở vật chất để phục vụ cho du lịch nói chung cũng như chương trình du lịch lịch sử, chiến tranh nói riêng như: hệ thống cơ sở lưu trú, kinh doanh dịch vụ phát triển với sự tham gia của nhiều thành phần kinh tế đã tạo ra sự đa dạng hơn trong kinh doanh du lịch và các sản phẩm du lịch.

+ Nhiều cơ sở lưu trú, dịch vụ được xây mới, nâng cấp mà trọng điểm là tại thành phố Đông Hà và thị xã Quảng Trị.

+ Hình thành mạng lưới điện, mạng lưới giao thông phục vụ tại các di tích.

+ Vốn đầu tư cho du lịch, đặc biệt là các di tích lịch sử tăng đáng kể.

+ Đã và đang trùng tu, tôn tạo, tu bổ một số di tích lịch sử, chiến tranh như cầu Hiền Lương, địa đạo Vịnh Mốc, thành cổ Quảng Trị...

+ ...

Bên cạnh đó, với hệ thống di tích lịch sử cách mạng, lịch sử, chiến tranh dày đặc, liên hoàn, Quảng Trị đã được Tổng cục Du Lịch Việt Nam (hiện nay là Cục Du lịch quốc gia Việt Nam) chọn là một trong 20 khu du lịch trọng điểm của cả nước. Những năm qua, cùng với các chương trình, loại hình du lịch đặc trưng, phổ biến của Quảng Trị (như: Đường Hồ Chí Minh huyền thoại, Hoài niệm về chiến trường xưa và đồng đội, một ngày ăn cơm ba nước, nghỉ dưỡng biển, Caravan Tour...) thì chương trình du lịch lịch sử, chiến tranh cũng thu hút được rất nhiều du khách. Các chương trình du lịch lịch sử, chiến tranh đã và đang được các công ty lữ hành khai thác với các điểm tham quan chính gồm:

+ Cụm di tích đôi bờ Hiền Lương;

+ Địa đạo Vịnh Mốc - bảo tàng địa đạo;

+ Đường mòn Hồ Chí Minh;

+ Nhà tù Lao Bảo;

+ Thành cổ Quảng Trị;

+ Cụm di tích Khe Sanh àng Vây - Tà Cơn;

- + Hàng rào điện tử Mcnamara;
- + Di tích Dốc Miếu;
- + Cầu treo Đắkrông;
- + Thánh địa La Vang;
- + Cụm di tích Carroll-RockPille;
- + Nghĩa trang liệt sĩ Trường Sơn;
- + Nghĩa trang đường 9;
- + Khu tưởng niệm đồng chí Lê Duẩn;
- + Khu di tích ủy ban cách mạng lâm thời...

Đối với đối tượng khách chủ yếu đến với Quảng Trị, hiện nay du lịch lịch sử, chiến tranh tại Quảng Trị chủ yếu thu hút được một số đối tượng du khách như:

- + Cựu chiến binh Việt Nam.
- + Nhân dân cả nước với mục đích đến ơn đáp nghĩa, uống nước nhớ nguồn.
- + Khách du lịch Châu Âu và cựu quân nhân Mỹ, những người trong quá khứ đã từng tham gia vào chiến tranh Việt - mỹ...

Theo ghi nhận tại một số hăng lễ hành, nhiều mô hình thăm lại chiến trường xưa, hay còn gọi hành trình đi qua các di tích chiến tranh đã được nhiều hăng lễ hành đưa vào khai thác với nhiều sản phẩm, đường tour phong phú, thu hút khá đông du khách, với nhiều lứa tuổi khác nhau. Đây còn là hình thức tôn vinh những người con anh hùng, những địa danh lừng lẫy, giáo dục tinh thần yêu nước, giá trị của hòa bình, của độc lập, đồng thời góp phần xóa đói giảm nghèo, nâng cao đời sống kinh tế, văn hóa của đồng bào địa phương... Tuy nhiên, thực tế hiện nay thì ngành du lịch của tỉnh Quảng Trị vẫn chưa khai thác được hết các thế mạnh của các loại hình mà tỉnh xác định là thế mạnh của mình là du lịch lịch sử, chiến tranh. Điều này được thể hiện ở chỗ:

+ Đối tượng khách đến với Quảng Trị chưa phong phú, đa dạng mà mới chủ yếu là các cựu chiến binh.

+ Mới chỉ tôn tạo, tái tạo, trùng tu một vài di tích nhỏ, lẻ như: địa đạo Vịnh Mốc, cầu Hiền Lương, sân bay Tà Cơn... nên chưa thu hút và giữ chân du khách được nhiều ngày. Bên cạnh đó, việc bảo tồn, tôn tạo, phát huy giá trị di tích lịch sử tại Quảng Trị chưa hiệu quả, chưa xứng tầm với ý nghĩa và giá trị của di tích.

+ Tại các điểm di tích, cơ sở vật chất nghèo nàn, chưa có khu dịch vụ tiêu chuẩn; hoạt động trải nghiệm văn hóa, dịch vụ tại các điểm di tích còn đơn điệu, chưa mang lại cho du khách những trải nghiệm và cảm xúc chân thực về một chiến thắng lịch sử mang tầm cỡ quốc tế, chưa đáp ứng được kỳ vọng của khách du lịch tham quan trong nước và quốc tế...

Do đó, để phát triển du lịch lịch sử, chiến tranh và người lính trở thành loại hình du lịch đặc trưng của Quảng Trị, góp phần nâng cao năng lực cạnh tranh của thương hiệu du lịch của tỉnh trên bản đồ du lịch, góp phần trở thành ngành kinh tế mũi nhọn của tỉnh thì cần có sự đầu tư bài bản, quy mô cũng như chiến lược phát triển dài hơi, đồng bộ.

3. Tiềm năng trong việc phát triển một số loại hình du lịch gắn với người lính và chiến tranh Việt Nam ở tỉnh Quảng Trị

Với lợi thế di tích trải dài từ Bắc tới Nam, tạo thành chuỗi điểm đến, sản phẩm du lịch phong phú hấp dẫn du khách, đây thực sự là một tiềm năng lớn đối với ngành du lịch tỉnh Quảng Trị. Tuy nhiên, hiện nay tại một số điểm đến việc khai thác sản phẩm du lịch này còn nhiều hạn chế. Do đó, để khai thác được những lợi thế về tài nguyên du lịch này, đặc biệt là đối với loại hình du lịch gắn với người lính và chiến tranh Việt Nam, thì nhiều điểm đến du lịch ở tỉnh Quảng Trị cần phải có sự đổi mới, làm sinh động hoá tư liệu lịch sử bằng nhiều hình thức, để truyền tải thông điệp lịch sử đến du khách... từ đó khai thác các loại hình du lịch mới, góp phần thu hút được khách du lịch trong thời gian đến.

Một số loại hình du lịch có tiềm năng trong việc khai thác và phát triển đối với người lính và chiến tranh Việt Nam ở tỉnh Quảng Trị có thể kể đến như sau:

3.1. Phát triển loại hình du lịch tưởng niệm - du lịch hồi tưởng

Du lịch tưởng niệm được hiểu là hoạt động du lịch đến những địa điểm lịch sử nơi mà những sự kiện đen tối mang tính chất tiêu cực như thảm họa thiên nhiên, thảm sát, ma ám... đã xảy ra dẫn đến cái chết của nhiều người. Cụ thể hơn, Các sự kiện đen tối này có thể bắt nguồn từ nguyên nhân tự nhiên như thảm họa động đất, sóng thần, hoặc bắt nguồn từ con người như nạn diệt chủng, ám sát, hoặc có thể là nhà tù, hiện trường chiến tranh, khủng bố,... Khi đến những nơi trên, du khách sẽ được trải nghiệm một phần của lịch sử đen tối, với nhiều dấu ấn của quá khứ đau buồn (Lennon 2017).

Theo Stone và Sharpley (2008: 580) nhận định rằng *“Khi bạn rào bước quanh những nơi này, điều bạn thấy và cảm nhận không phải là những con người lạ lẫm từ một thời quá khứ xa xưa mà là chính bản thân. Bởi vì bạn sẽ đặt mình vào hoàn cảnh đó và tự hỏi bản thân sẽ làm gì trong những tình cảnh tương tự.”*

Với bề dày lịch sử kháng chiến chống quân xâm lược, tại Việt Nam có rất nhiều địa điểm ghi dấu những năm tháng đau thương nhưng thể hiện tinh thần chống giặc ngoại xâm bất khuất của dân tộc. Một số địa điểm tiêu biểu có thể khai thác loại hình “dark tourism” có thể kể đến như: Bãi cọc trên sông Bạch Đằng, Gò Đống Đa, Nhà ngục Hỏa Lò (Hà Nội), Bảo tàng Chứng tích Chiến tranh (Thành phố Hồ Chí Minh) hay Nghĩa trang Hàng Dương, Nhà tù Côn Đảo, Trại giam Phú Quốc,... Tại Quảng Trị có rất nhiều địa điểm hay những địa danh gợi nhớ chiến trường xưa như khu vực Thành cổ Quảng Trị. Những địa điểm này đều là những địa danh mang các giá trị lịch sử, văn hóa và có tính lịch sử và nhân văn, giúp du khách hiểu thêm về lịch sử của điểm đến cũng như lịch sử của nước nhà, và hơn hết là ý chí quật cường của con người Việt Nam trong mỗi giai đoạn lịch sử bi thương nhưng hào hùng của đất nước. Du lịch tưởng niệm trước hết giúp các cựu chiến binh, các thanh thiếu niên được trở lại chiến trường xưa, thăm các đồng chí, đồng đội, các lớp cha anh đã anh dũng chiến đấu và đã hy sinh.

Trong những năm gần đây, các địa điểm di tích gắn liền với người lính và chiến tranh này tại Quảng Trị đã được quan tâm đầu tư hơn, được quản lý bài bản hơn. Đối tượng tham quan những địa điểm này không chỉ bó hẹp là du khách trung niên, người cao tuổi mà ngày càng có nhiều du khách trẻ tuổi bị thu hút tới những địa điểm lịch sử bi hùng. Khi nhiều di tích lịch sử đã áp dụng công nghệ, chuyển đổi số, các giá trị của di tích đã đến được gần hơn với công chúng, nhất là những người trẻ.

Về lâu dài, để phát triển loại hình du lịch tưởng niệm tại các địa điểm di tích gắn liền với người lính và chiến tranh này tại Quảng Trị, các cơ quan quản lý điểm đến cần có các kế hoạch phát triển hợp lý. Đặc biệt chú trọng tới hình thức quảng bá, tạo ra nhiều sản phẩm trải nghiệm trực quan hơn với từng đối tượng du khách, đặc biệt là người trẻ. Đồng thời, cần tránh tình trạng khai thác du lịch quá mức hoặc thương mại hóa khiến những nơi này mất đi các giá trị lịch sử và nhân văn vốn có.

3.2. Phát triển loại hình du lịch trải nghiệm

Du lịch trải nghiệm là hình thức du lịch giúp du khách có cơ hội trải nghiệm thực tế cuộc sống trong những môi trường mới. Tham gia du lịch trải nghiệm là hoạt động hòa mình vào thực tế cuộc sống tại các điểm đến du lịch của du khách thông qua việc tìm hiểu thông tin và tham gia vào các hoạt động cụ thể trong vai trò là những thành viên trực tiếp của môi trường và cộng đồng bản địa. Những hoạt động đó sẽ giúp du khách sẽ có thêm những trải nghiệm thú vị về cuộc sống trong những môi trường mới khác biệt với cuộc sống thường ngày. Ngoài ra, du khách cũng sẽ tích lũy thêm những tri thức và kinh nghiệm thực tế về thiên nhiên, văn hóa, xã hội nhờ việc tham gia vào các hoạt động cụ thể cùng với cộng đồng tại địa phương (Trần Duy Minh và Phạm Đức Thiện 2016).

Đối với việc phát triển du lịch gắn với người lính và chiến tranh Việt Nam thì đây chính là tài nguyên cũng như là cơ sở khá vững chắc để phát triển du lịch trải nghiệm gắn với người lính và chiến tranh. Hiện nay, một số địa phương ở Việt Nam đã tiến hành xây dựng các chương trình trải nghiệm, các hoạt động trải nghiệm dành cho du khách khi đến với các khu du lịch mang tính lịch sử cách mạng, từ đó nâng cao trải nghiệm của du khách và thu hút ngày càng nhiều du khách đến với di tích, điểm tham quan mang tính lịch sử. Những hoạt động này có thể kể đến là:

- Học sinh tham gia các hoạt động trải nghiệm tại di tích Chiến trường Điện Biên Phủ. Các chương trình hoạt động trải nghiệm có sự lan tỏa rộng rãi; trong đó, Chương trình trải nghiệm “Chúng em làm chiến sĩ Điện Biên” đã tạo cho học sinh những ấn tượng khó phai, không chỉ bổ trợ kiến thức lịch sử cho học sinh mà còn góp phần giáo dục truyền thống yêu nước, lòng tự hào dân tộc của các em. Cụ thể là Ban Quản lý di tích đã tổ chức hoạt động trải nghiệm đẩy xe đạp thồ tại di tích đồi A1 cho các du khách nước ngoài và nhận được phản hồi tích cực, thích thú từ khách tham quan. Do đó, các hoạt động này cũng giúp học sinh có những trải nghiệm thực tế tại di tích, nâng cao ý thức, trách nhiệm trong việc gìn giữ, bảo vệ và phát huy giá trị các di tích Chiến trường Điện Biên Phủ.

- Ngoài tham quan các hiện vật, du khách có thêm nhiều trải nghiệm với 3 điểm chụp ảnh check-in ngoài trời, gồm: Chụp ảnh với xe đạp thồ và hòm đạn, chụp ảnh với xe hoa rực rỡ sắc màu và chụp ảnh với trang phục truyền thống của đồng bào các dân tộc Tây Bắc. Nhiều thông điệp ý nghĩa như: “Điện Biên - nơi

chiến trường nở hoa”, “Điện Biên - nơi ký ức tìm về”, “Bảo tàng Chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ- Đến để tự hào” cũng được lồng ghép tại những điểm check-in góp phần lan tỏa giá trị lịch sử, văn hóa truyền thống tới đông đảo người dân địa phương và du khách.

Bên cạnh tham quan thông thường, du khách hiện nay còn mong có những trải nghiệm chân thực, toàn diện và sâu sắc hơn về điểm đến. Vì thế, du lịch lịch sử - chiến tranh muốn hấp dẫn, tạo được ấn tượng, cảm xúc độc đáo với du khách, cần quan tâm tới tâm lý, nhu cầu khác biệt của từng đối tượng thị trường để xây dựng các sản phẩm với nội dung, hình thức và ngôn ngữ biểu đạt phù hợp. Vì vậy, đối với việc phát triển loại hình du lịch trải nghiệm gắn với hình ảnh người lính, chiến tranh tại các di tích lịch sử Việt Nam tại tỉnh Quảng Trị có rất nhiều tiềm năng để phát triển. Ngoài không gian cảm nhận tại vùng di tích gốc, cần mở rộng không gian trải nghiệm tại vùng đệm di tích với nhiều loại hình du lịch bổ trợ độc đáo mang nét đặc thù của du lịch lịch sử - chiến tranh. Các hoạt động trải nghiệm có thể kể đến là: tham gia tái hiện các chiến dịch, chiến tranh của quân và dân Việt Nam, có thể tham gia xây dựng và phát triển di tích, tham gia cùng với người dân địa phương tại các điểm di tích lịch sử, trải nghiệm làm du kích, ngủ hầm, ăn cơm nắm, chửi xe thô, đánh trận giả... Về lâu dài, để phát triển loại hình du lịch trải nghiệm tại Quảng Trị, các cơ quan quản lý điểm đến cần có các kế hoạch phát triển, đặc biệt là xây dựng các sản phẩm du lịch trải nghiệm hợp lý. Mặt khác, xu thế thời đại với sự phát triển của công nghệ số cũng đòi hỏi cách trình diễn và giới thiệu của di tích phải theo kịp để tích hợp đa chiều thông tin nội dung, hình ảnh, cách thức trải nghiệm đối với du khách.

3.3. Phát triển loại hình du lịch tâm linh

Du lịch tâm linh là loại hình du lịch văn hóa, lấy yếu tố văn hóa tâm linh vừa làm cơ sở vừa làm mục tiêu nhằm thỏa mãn nhu cầu tâm linh của con người trong đời sống tinh thần. Với cách tiếp cận này, du lịch tâm linh tập trung khai thác những yếu tố văn hóa tâm linh trong quá trình diễn ra các hoạt động du lịch, dựa vào những giá trị văn hóa vật thể và phi vật thể gắn với lịch sử hình thành nhận thức của con người về thế giới, những giá trị về đức tin, tôn giáo, tín ngưỡng và những giá trị tinh thần đặc biệt khác. Theo đó, du lịch tâm linh mang lại những cảm xúc và trải nghiệm thiêng liêng về tinh thần của con người trong khi du lịch (Nguyễn Văn Tuấn 2013).

Với tính chất đặc thù, tỉnh Quảng Trị là địa phương có nhiều tiềm năng trong việc phát triển loại hình du lịch tâm linh và hoài niệm về chiến trường xưa và đồng đội. Tuy nhiên cho đến nay loại hình du lịch này vẫn chưa phát huy hết giá trị của mình.

Hiện nay, Quảng Trị đang xây dựng các tour tâm linh vào ban đêm tại Thành cổ Quảng Trị với mục đích để tạo sự thoải mái cho du khách khi tìm hiểu di tích. Điều này không chỉ tạo sự tò mò, thích thú cho du khách tham quan các điểm di tích lịch sử vào ban đêm còn tạo ra sự tâm linh, trang trọng hơn đối với các chiến sỹ đã hy sinh trên mảnh đất Quảng Trị năm xưa. Tỉnh Quảng Trị có thể nhân rộng và phát triển các mô hình du lịch tâm linh tại các điểm di tích lịch sử, chiến tranh trên địa bàn của tỉnh.

Tuy nhiên, công tác tuyên truyền cho loại hình du lịch mới này tới nay vẫn chưa được đầu tư đúng mức và thiếu bài bản. Các doanh nghiệp lữ hành còn thiếu năng động trong việc thiết kế tour du lịch tâm linh hấp dẫn, đem lại hiệu quả. Việc kết nối mở rộng tour hay liên kết phối hợp với các tỉnh thành khác ở lân cận vẫn chưa tốt.

3.4. Phát triển loại hình du lịch giáo dục

Du lịch giáo dục là một thuật ngữ bao gồm nhiều định dạng như các chuyến đi học, trải nghiệm du xuân, trải nghiệm du học, kỳ nghỉ hội thảo và hiểu biết về chuyên môn, kỳ nghỉ rèn luyện kỹ năng và các chuyến đi khai sáng, học tập (Tarlow 2008). Du lịch giáo dục là một hoạt động du lịch được thực hiện bởi những người đang thực hiện một kỳ nghỉ qua đêm và những người đang thực hiện một chuyến tham quan mà giáo dục và học tập là một mục đích chính hoặc phụ của chuyến đi với một số loại hình du lịch như: du lịch sinh thái, du lịch di sản, du lịch nông thôn, nông trại và trao đổi sinh viên giữa các tổ chức giáo dục.

Các di tích lịch sử, chiến tranh cũng như các nhân vật sống là những người lính cụ hồ là tài nguyên vô cùng quý giá để phát triển loại hình du lịch giáo dục tại tỉnh Quảng Trị. Trong hành trình tour, đối với du khách trong nước, hành trình kết hợp nghỉ dưỡng tại các điểm du lịch gắn với chương trình tham quan các nhà tù thời thực dân, dâng hương tại nghĩa trang liệt sỹ Quốc Gia Đường 9, nghĩa trang Trường Sơn... luôn gây cho du khách sự xúc động, lòng kính trọng và tự hào. Ngoài ra, tour về thăm chiến trường xưa trong liên tuyến tour đến Quảng Trị cũng được nhiều du khách quan tâm. Không chỉ khách trung niên, cán bộ lão

thành cách mạng mới thể hiện sự thành kính khi về thăm căn cứ chiến đấu cũ, thế hệ người Việt trẻ như học sinh, sinh viên cũng luôn biểu lộ những tình cảm đáng quý dành cho các thế hệ cha anh đi trước đã ngã xuống vì độc lập, tự do của dân tộc. Các du khách đều có mong muốn có cơ hội hiểu rõ và biết nhiều hơn về lịch sử Việt Nam, thông qua lăng kính của hai cuộc kháng chiến của Việt Nam từng gây rúng động dư luận thế giới ở thế kỷ 20.

Đặc biệt, các điểm tham quan di tích sẽ giúp phát huy tình yêu nước, tự hào về lịch sử trong đối tượng du khách là học sinh, sinh viên thông qua các tour dã ngoại thực tế song song với công tác giảng dạy lý thuyết tại nhà trường. Theo nhận định của các hãng lữ hành, loại hình tour này sẽ ngày càng thu hút đông khách lựa chọn, đặc biệt là khi các sản phẩm du lịch được đa dạng hóa, đồng thời chú trọng, đẩy mạnh đổi mới cách thức tiếp cận với môn học lịch sử của giới trẻ, nhằm khơi dậy niềm hứng thú khám phá di tích cách mạng kháng chiến. Do đó, tỉnh Quảng Trị cần chú trọng khâu đầu tư cơ sở hạ tầng và đào tạo đội ngũ thuyết minh giỏi. Đối với du lịch giáo dục gắn với các di tích, câu chuyện về lịch sử, chiến tranh, cần tránh tình trạng khai thác theo hướng thương mại hóa quá mức với các dịch vụ phản cảm làm mất đi các giá trị lịch sử, giáo dục và nhân văn vốn có của các điểm di tích.

3.5. Phát triển loại hình du lịch thực tế ảo

Du lịch thực tế ảo cho phép người dùng được trải nghiệm những hình ảnh chân thực, cảm giác sống động y như thật của điểm đến đã được số hóa trên môi trường 3D mà không phải di chuyển, thông qua sự trợ giúp của công nghệ thực tế ảo với những công cụ hỗ trợ như điện thoại thông minh, máy tính, kính thực tế ảo, tai nghe, ghế tạo hiệu ứng... (Verma và cộng sự 2017)

Từ phương diện người khách du lịch công dụng chính của VR bao gồm việc tăng cường trải nghiệm du lịch, tạo điều kiện cho các trải nghiệm nhập vai, xã hội, giải trí tại điểm du lịch và khả năng cung cấp du lịch dễ tiếp cận giá thành rẻ cho tất cả mọi đối tượng khách hàng. Du lịch thực tế ảo là sự lựa chọn tuyệt vời giúp du khách tiết kiệm thời gian, chi phí đồng thời loại bỏ hoàn toàn những rắc rối có thể có trong hành trình du lịch thực tế như cảnh đông đúc, xô bồ ở các điểm đến nổi tiếng, hoặc những rủi ro không thể lường trước...

Từ quan điểm của nhà cung cấp dịch vụ du lịch cũng như địa điểm du lịch ứng dụng công nghệ VR, lợi ích của VR được thể hiện qua các hoạt động tiếp thị và

khuyến mãi, bán hàng, phân phối tạo ra lợi nhuận cũng như bảo tồn di tích, di sản và phát triển bền vững. Doanh nghiệp có thể ứng dụng công nghệ để chi tiết hóa những chính sách đến mức cá nhân giúp tạo trải nghiệm tốt cho khách hàng và thúc đẩy bán hàng.

Hiện nay, du lịch thực tế ảo là xu hướng phát triển tất yếu của du lịch Việt Nam nói chung và du lịch Quảng Trị nói riêng, nó sẽ tạo ra một diện mạo mới cho ngành du lịch của Việt Nam và du lịch Quảng Trị, đặc biệt nó sẽ là giải pháp quan trọng và hữu hiệu để tăng cường quảng bá cho du lịch. Ở Việt Nam, mô hình du lịch ảo còn khá mới mẻ, chưa được ứng dụng nhiều vào trong thực tế. Song vài năm gần đây, du lịch ảo đã bắt đầu xuất hiện ở nước ta, trong đó tiêu biểu phải nói đến tour khám phá hang Sơn Đoòng (Quảng Bình) thông qua mô hình ảo. Bên cạnh đó, chủ trương này hiện đã được làm khá bài bản tại Phú Quốc với mô hình nhà tù thực dân, phòng phim tư liệu hiện đại (có phụ đề tiếng Anh với một số phim) đã được phản hồi tích cực từ du khách trong và ngoài nước. Bên cạnh đó, công tác đào tạo đội ngũ tại điểm di tích theo hướng ngày càng chuyên nghiệp, am hiểu và yêu nghề cũng cần được chú trọng. Do đó, ngành du lịch Quảng Trị có thể đầu tư xây dựng các chương trình thực tế ảo góp phần quảng bá và truyền thông hiệu quả từ xa các loại hình du lịch gắn với người lính, chiến tranh và lịch sử. Bên cạnh đó, góp phần mang đến những trải nghiệm chân thực, cung cấp hình ảnh chân thật và sống động cho khách du lịch, cho phép khách du lịch tham gia và tương tác với điểm đến, giúp cải thiện sự hài lòng của họ

Ngoài ra, còn có nhiều loại hình du lịch có tiềm năng phát triển hơn nữa đối với du lịch gắn với người lính, chiến tranh Việt Nam ở Quảng Trị. Một số loại hình đã và đang được khai thác có thể kể đến là: du lịch lịch sử, du lịch văn hóa, du lịch hành hương... Tỉnh Quảng Trị cần có những đánh giá cụ thể và đầy đủ tiềm năng phát triển du lịch của mình để có thể đưa ra được những giải pháp và chính sách phù hợp nhằm phát triển và khai thác đầy đủ tiềm năng và giá trị của các thể mạnh du lịch của mình trong thời gian đến.

4. Khai thác giá trị của người lính và chiến tranh Việt Nam nhằm phát triển du lịch tại Quảng Trị trong thời gian đến

Những năm qua, bên cạnh việc bảo tồn, các cơ quan chuyên môn nỗ lực khai thác, phát triển các giá trị di tích lịch sử, cách mạng thành sản phẩm du lịch mang đậm đặc trưng lịch sử, có sức hấp dẫn và cạnh tranh cao. Qua đó, góp phần đánh

thức và tận dụng được tiềm năng du lịch lịch sử của Quảng Trị, đưa mảnh đất lịch sử này từng bước trở thành một trong những trung tâm du lịch trọng điểm về du lịch lịch sử, cách mạng văn hóa, sinh thái, tâm linh trong khu vực và mang ở phạm vi quốc gia.

Tuy nhiên, hiện nay vẫn còn nhiều vấn đề đặt ra đối với loại hình du lịch này ở tỉnh Quảng Trị. Ví dụ như Tour DMZ (tour du lịch khu phi quân sự) một sản phẩm du lịch đặc thù của Du lịch Quảng Trị mang thương hiệu quốc tế đã được du khách trong nước và quốc tế biết đến. Thế nhưng trong những năm gần đây, chương trình du lịch nổi tiếng, độc đáo này không còn hấp dẫn du khách như trước đây nữa. Ngay cả mùa cao điểm, hiếm khi tour DMZ đón được 40 lượt khách quốc tế (từ tất cả các nguồn) trong một ngày. Thực trạng này đặt ra cho các cơ quan chức năng một câu hỏi lớn cần phải giải quyết nếu muốn cứu lấy tour DMZ đang đứng trước nguy cơ không còn hấp dẫn. Nguyên nhân là có nhiều, trong đó có thể kể đến là chất lượng kém do cạnh tranh, thêm vào đó nhiều đơn vị tổ chức tour sẵn sàng cạnh tranh nhau đến cùng với nhiều thủ đoạn để giành lấy thị phần cho riêng mình trên thương trường mà không nghĩ đến hậu quả.

Do đó, việc bảo tồn, phát triển loại hình du lịch gắn với người lính, chiến tranh cũng như lịch sử ở tỉnh Quảng Trị gặp nhiều khó khăn. Để góp phần bảo vệ và phát triển loại hình du lịch gắn với người lính, chiến tranh cũng như lịch sử ở tỉnh Quảng Trị đến gần hơn với du khách và đặc biệt là khai thác loại hình du lịch gắn với người lính, chiến tranh cũng như lịch sử thành một sản phẩm du lịch đặc trưng mang bản sắc riêng hơn nữa, nhóm tác giả xin đề xuất một số giải pháp sau:

- *Giải pháp xây dựng nội dung chương trình du lịch, tăng cường tính giáo dục, tính trải nghiệm nhằm đáp ứng nhu cầu đa dạng của du khách*

Với việc phát triển loại hình du lịch gắn với người lính, chiến tranh thành sản phẩm du lịch trong đó xác định đối tượng phục vụ là du khách. Đối với khách du lịch, tính giáo dục, tính trải nghiệm của loại hình du lịch gắn với người lính, chiến tranh sẽ được đưa lên hàng đầu và khách sẽ tiếp cận loại hình này theo cách dễ hiểu nhất và mang tính dân tộc hay sắc thái vùng nhất. Bởi vậy, các chương trình về loại hình du lịch gắn với người lính, chiến tranh cần được đầu tư, quan tâm và trau chuốt kỹ lưỡng. Do đó, việc cần làm ngay trước mắt là xây dựng lại chương trình tour, tuyến sao cho thật đa dạng, linh động và phù hợp với từng đối tượng du khách chứ không thể cứ đi theo con đường mòn hết năm

này sang năm khác như trước đây. Nghĩa là, phải chọn lọc điểm tham quan nào cần đưa vào chương trình nào, định lượng thời gian tham quan, ăn nghỉ của một chương trình cụ thể thật hợp lý để du khách có đủ thời gian và cảm thấy thoải mái khi ngắm cảnh, chụp hình và chiêm nghiệm về điểm tham quan. Một chương trình không cần có quá nhiều điểm tham quan để rồi buộc du khách phải “đi du lịch khoán” như hiện nay.

Thông thường, đối tượng là khách du lịch sẽ có hai bộ phận là khách nội địa và khách quốc tế. Chúng ta có thể xây dựng các chương trình du lịch khác nhau hoặc tìm sự dung hòa trong thị hiếu thường thức của 2 bộ phận khách nói trên để cho ra đời các chương trình du lịch hợp lý và ấn tượng. Tuy nhiên, hiện nay chúng ta đang xây dựng các chương trình du lịch, các sản phẩm du lịch hướng đến thị trường, mang tính thị hiếu nên có thể không nhất thiết phải áp đặt một chương trình, nội dung mang tính chất quá truyền thống, chương trình du lịch không cần quá dài quá chi tiết mà cần xây dựng được các chương trình thú vị trong một khoảng thời gian ngắn để tạo ấn tượng với du khách nhằm trải nghiệm. Bên cạnh đó, song song với các chương trình tham quan, ban tổ chức, các công ty lữ hành cần tổ chức thêm các hoạt động trải nghiệm đi kèm để trực tiếp diễn thử và trải nghiệm đối với các hoạt động đó. Mục đích cần có các hoạt động này là để du khách gần gũi hơn và nắm rõ hơn đối với các hoạt động gắn với chiến tranh, từ đó có thể có cảm giác đồng cảm, trải nghiệm cảm xúc hơn đối với lịch sử nước nhà. Ngoài ra, các du khách có thể được sắp xếp để giao lưu trực tiếp cùng các người lính cụ Hồ, được nghe kể các câu chuyện trực tiếp từ các nhân chứng lịch sử, từ đó có thể tạo ấn tượng sâu sắc hơn cho du khách. Những hoạt động này sẽ góp phần quan trọng vào việc giữ chân du khách, khuyến khích họ quay trở lại hoặc thu hút nguồn khách mới.

- Giải pháp khai thác, phát triển loại hình du lịch gắn với người lính, chiến tranh thành sản phẩm du lịch đặc trưng và hấp dẫn

Khai thác tối đa sự đặc sắc trong giá trị lịch sử, tưởng niệm của loại hình du lịch gắn với người lính, chiến tranh qua các di tích lịch sử, các di tích chiến tranh, từ đó có thể xây dựng thành các sản phẩm lưu niệm, các sản phẩm dịch vụ bổ sung du lịch gọn, nhỏ để khách có thể mua như một sản phẩm lưu niệm hoặc quà tặng du lịch đặc trưng. Do đó, cần làm phong phú các loại hình phục vụ nhu cầu tham quan của du khách để chương trình tham quan trở nên sinh động, ý

nghĩa hơn. Ví dụ, Sở VH - TT&DL tỉnh Quảng Trị cần phối hợp với Đài PT - TH Quảng Trị sưu tầm, sản xuất, chọn lọc những thước phim tư liệu quý về tour du lịch gắn với người lính, chiến tranh để chiếu cho du khách xem, nhất là khi nhà bảo tàng Vịnh Mốc đã có sẵn một hội trường chiếu phim nhưng chưa có phim để chiếu. Những sản phẩm du lịch này thường mang những ý nghĩa rất lớn về dấu ấn văn hóa, lịch sử, truyền thống của một vùng đất anh hùng. Nếu ta biết chăm chút cho những sản phẩm ấy, chúng sẽ là những đại diện ấn tượng góp phần khẳng định hơn một thương hiệu Việt Nam riêng biệt và độc đáo, hấp dẫn và khó quên với khách du lịch. Ví dụ như cần phải có sự sáng tạo và lồng ghép các biểu tượng của người lính, của chiến tranh Việt Nam trong các mẫu thiết kế của các sản phẩm lưu niệm du lịch trong thành phố, có thể là các sản phẩm thuộc nhóm may mặc - giày da, nhóm vải lụa - Thổ cẩm, nhóm thủ công mỹ nghệ hay nhóm tranh ảnh,... Thực tế cho thấy, sản phẩm lưu niệm trong mỗi chuyến đi sẽ là đồ vật luôn gợi nhắc và khiến du khách nhớ lâu về địa điểm du lịch, cũng như câu chuyện lịch sử mà mình đã có dịp ghé thăm nhất.

- Giải pháp tăng cường công tác xúc tiến, quảng bá, tuyên truyền

Cố định xây dựng các chương trình du lịch phải có sản phẩm du lịch đặc trưng tại Quảng Trị là loại hình du lịch gắn với người lính, chiến tranh. Phải xem đây là sắc thái du lịch đặc sắc, tạo điều kiện để loại hình du lịch gắn với người lính, chiến tranh được quảng bá và vinh danh ngay trên mảnh đất của mình. Các đơn vị liên quan (cơ sở lễ hành, cơ sở kinh doanh lưu trú,...) cần linh hoạt phối hợp để quảng bá, xây dựng chương trình du lịch gắn với người lính, chiến tranh, đồng thời đáp ứng kịp thời nhu cầu của du khách trong mọi hoàn cảnh, từ các vấn đề cơ sở vật chất, nhân sự, nội dung phục vụ,...; Bên cạnh đó, cần tổ chức xúc tiến, quảng bá sản phẩm du lịch gắn với người lính, chiến tranh gắn với công nghệ. Tăng cường tổ chức xúc tiến thị trường nội địa và quốc tế bằng hình thức trực tuyến (web, hội thảo online, livestream,...).

- Giải pháp đào tạo, bồi dưỡng, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực

Khai thác giá trị hiệu quả bất cứ loại hình du lịch đều không thể không nhắc đến việc bồi dưỡng đội ngũ nhân viên du lịch, bao gồm cả các nhân viên lễ hành, hướng dẫn viên, tài xế, ban quản lý di tích... từ đó góp phần nâng cao chất lượng du lịch; Các đơn vị du lịch, đơn vị kinh doanh lễ hành và các đơn vị sản xuất hàng hóa du lịch cần phối hợp với nhau chặt chẽ để cùng tìm tòi, sáng tạo ra các sản

phẩm du lịch chất lượng đáp ứng được các nhu cầu của khách du lịch, đặc biệt là nhu cầu tìm hiểu, trải nghiệm đối với văn hóa, lịch sử dân tộc và nhu cầu mua sắm. Có như vậy, việc khai thác các loại hình du lịch gắn với người lính, chiến tranh mới trở nên hiệu quả và có giá trị. Vì vậy, Quảng Trị cần phát triển thêm nguồn nhân lực du lịch, đặc biệt là đội ngũ nhân viên trực tiếp phục vụ du khách. Thường xuyên mở các lớp đào tạo, bồi dưỡng và nâng cao nghiệp vụ cho đội ngũ HDV - một trong những yếu tố quan trọng quyết định sự thành bại, sống còn của một chương trình du lịch. Bên cạnh đó, cần có những chế độ ưu đãi để thu hút đội ngũ nhân viên giỏi, giúp họ yên tâm công tác, mặt khác góp phần giải quyết công ăn việc làm tại chỗ tại tỉnh Quảng Trị.

- Giải pháp xây dựng cơ sở hạ tầng, tăng cường liên kết phát triển

Trước hết, các địa phương cần tiến hành điều tra, tổng kiểm kê về hiện trạng các di tích lịch sử chiến tranh trên địa bàn để từ đó có kế hoạch tu bổ, tôn tạo, nâng cấp hoặc xây mới các công trình dịch vụ phụ trợ, tạo cơ sở để hình thành những sản phẩm chuyên nghiệp, có khả năng mang lại doanh thu cho địa phương. Ngoài ra Các doanh nghiệp và địa phương cần có sự liên kết chặt chẽ để xây dựng các tour, tuyến đặc sắc đi qua nhiều điểm đến trên cơ sở phát huy được thế mạnh, điểm độc đáo của từng di tích. Bên cạnh đó, các kỷ vật, di tích gắn với lịch sử được hình thành từ lâu trong quá khứ, nên công tác duy tu, bảo tồn cần được tiến hành thường xuyên. Cùng với việc tuyên truyền để nâng cao ý thức bảo vệ di tích, di sản trong quá trình tham quan của du khách, nên đưa ra những chế tài quản lý đặc biệt để nối dài sức sống cho các công trình, hiện vật...

Để du lịch gắn với người lính, lịch sử, chiến tranh có thể phát triển bền vững, phát triển loại hình này nhất thiết phải mang lại lợi ích hài hòa cho cộng đồng địa phương và các bên tham gia, từ đó góp phần xóa đói, giảm nghèo, nâng cao dân trí, tạo không gian giao lưu văn hóa, đặc biệt ở những khu vực vùng sâu, vùng xa... ở tỉnh Quảng Trị một cách tốt nhất.

5. Kết luận

Du lịch được xem là hoạt động quan trọng và hữu hiệu góp phần hàn gắn vết thương chiến tranh. Thông qua hoạt động du lịch sẽ giúp tăng cường sự hiểu biết lẫn nhau và thúc đẩy hòa bình giữa các quốc gia, dân tộc. Loại hình du lịch gắn với người lính, chiến tranh Việt Nam là loại hình du lịch gắn với di sản lịch sử mang tinh độc đáo, đậm bản sắc tinh thần và anh hùng của người dân và con

người Việt Nam. Những giá trị lịch sử, tinh thần mà loại hình du lịch gắn với người lính, chiến tranh đang nắm giữ góp phần làm đa dạng và phong phú hơn nguồn du lịch Việt Nam hiện nay. Việc khai thác và xây dựng di sản lịch sử này từ tài nguyên du lịch thành sản phẩm du lịch rất cần sự chung tay của nhiều cấp lãnh đạo, các đơn vị, cơ quan ban ngành liên quan. Lịch sử và du lịch là hai yếu tố luôn đồng hành và có mối quan hệ mật thiết với nhau, có thể liên kết, hỗ trợ và hình thành các dòng sản phẩm lịch sử - văn hóa - du lịch sáng tạo, đặc thù, hấp dẫn du khách. Với Việt Nam nói chung và Quảng Trị nói riêng, loại hình du lịch gắn với người lính, chiến tranh sẽ không chỉ là di sản lịch sử mang tính hàn lâm, tưởng niệm mà còn là một thương hiệu độc đáo, được du khách nhớ đến khi có dịp ghé thăm hoặc được gợi nhắc về đất nước Việt Nam, vùng đất Quảng Trị anh hùng.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Hồng Trang. 2023. “Đưa những “ký ức lịch sử - chiến tranh” thành loại hình du lịch thể mạnh”, *Báo Nhân dân*. (<https://nhandan.vn/dua-nhung-ky-uc-lich-su-chien-tranh-thanh-loai-hinh-du-lich-the-manh-post777573.html>) Truy cập tháng 10 năm 2024.
- Lennon, John. 2017. “Dark tourism”.
- Nguyễn Văn Tuấn. 2013. “Du lịch tâm linh ở Việt Nam- Thực trạng và định hướng phát triển”.
- Sanjeev Verma, Lekha Warriar, Brajesh Bolia, Shraddha Mehta. 2022. “Past, present, and future of virtual tourism-a literature review.” *International Journal of Information Management Data Insights* 2.2:100085.
- Stone, Philip, and Richard, Sharpley. 2008. “Consuming dark tourism: A thanatological perspective.” *Annals of tourism Research* 35.2: 574-595.
- Tarlow, P. 2008. “Educational Tourism Comes in Many Forms”.
- Trần Duy Minh và Phạm Đức Thiện. 2016. “Tiềm năng phát triển du lịch trải nghiệm tại bán đảo Sơn Trà - Thành phố Đà Nẵng.” *Tạp chí phát triển KH&CN*, 19(X5).